APORTUL VALORILOR IDENTITARE NAȚIONALE ÎN FORMAREA ORIENTĂRILOR AXIOLOGICE LA ELEVII DE LICEU

THE CONTRIBUTION OF NATIONAL IDENTITY VALUES IN THE FORMATION OF AXIOLOGICAL ORIENTATIONS IN HIGH-SCHOOL STUDENTS

Ștefania-Mona-Lisa CIOBANU, ORCID: 0000-0003-1309-3798
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 373.035.6
e-mail: ciobanu_monalisa@yahoo.com

Pe zi ce trece, constatăm cu stupoare, dar și cu vădită îngrijorare, cum lumea postmodernă e bântuită nu doar de crize sanitare, alimentare, militare etc. ci și de crize culturale ori educaționale ori chiar, mai recent, identitare. Cultura postmodernă îndeosebi este puternic amalgamată și reprezintă un teritoriu prielnic de manifestare a individualismului. „Postmodernismul – consideră Constantin Cucoș – exprimă o realitate fragmentată și o temporalitate glisantă. Cultura imediatului și efemerului este revelatoare mai ales sub aspectul mijloacelor de expresie: arta cinetică, happening-ul, refuzul de a crea ceva precis și definit” [1, p. 27]. Într-adevăr, cultura postmodernă reprezintă un teritoriu prielnic de manifestare a individualismului. În societatea actuală, individul însuși se mișcă mai repede, mai profund decât o făceau, de pildă, scriitorii ori pictorii avangardiști de la începutul veacului trecut. Din această perspectivă, s-ar putea spune că postmodernismul este tentativa de a reinsufla un nou dinamism artei contemporane, știut fiind că, la scara istoriei, arta modernă este un mod de a provoca o cultură experimentală și liberă, o creație deschisă și nelimitată, o cultură strict individualistă care se pretează la a fi reinventată mereu. Poate de aceea postmodernismul se dorește a fi o mișcare de deconstrucție, de sfărmare a ierarhizării de cunoștințe sau valori, a tot ceea ce contribuie la formarea unui sens sau a unui model. Astfel spus, modernitatea actuală reprezintă o avansare spre teritorii sociale, culturale și educaționale necunoscute unde se pot produce, inevitabil, tensiuni, mutații ori chiar rupturi definitive cu trecutul. Diminuarea consecințelor nedorite ale șocului provocat în societate de ciocnirea dintre vechi și nou, de înlocuirea vechilor paradigme și de schimbarea mentalităților poate fi realizată doar printr-o postmodernizare a școlii, adică printr-o mai rapidă și eficientă sincronizare a școlii cu realitățile vieții sociale. După cum bine se știe, școala a fost dintotdeauna o instituție delegată de comunitate să transmită un anumit sistem de valori. Spre deosebire de organele politice și administrative, comunitatea comportă o anumită stabilitate, inclusiv sub aspectul constanței valorice.

„Școala – se spune într-un recent document intitulat *Punctul de vedere al Academiei Române privind unele aspecte ale învățământului preuniversitar din România* – nu

trebuie redusă la o instituție de prestări de servicii care livrează ocupanți de locuri de muncă, robotizați, limitați. Școala trebuie să-i dea absolventului sentimentul că viața sa are un sens, o motivație culturală, care se concretizează într-o armonie a identității personale și a celei naționale, cu apartenența la cultura europeană și la cea planetară" [2, p.7]. Într-adevăr, constatăm că așa s-au petrecut lucrurile în țările avansate și în perioadele de largă respirație democratică, unde școala a populat valorile umane fundamentale, între care cele vizând identitatea națională. De secole întregi, școala are menirea și rosturile ei, de care trebuie să se țină seama și în contemporaneitate. Din această perspectivă, autorii documentului mai sus menționați consideră că schimbările dese și mărunte din cadrul sistemului de educație din România nu fac decât să creeze dezorientare, instabilitate și să conducă la o pregătire precară, superficială și nepotrivită exigențelor lumii contemporane. Iată de ce, școlii în general, și în special disciplinelor umaniste le revine misiunea de a conserva elementele care țin de identitatea națională. De aceea, se impune necesitatea prezervării educației pentru valorile identitare în programele și manualele disciplinelor umaniste.

Din perspectiva educației pentru valorile identitare extrem de importante rămân disciplinele umanistice din curricula școlară, cum ar fi istorie, limbă și literatura română, geografia, religia, psihologia, limbile străine. În acest sens, este cât se poate de neavenită tendința actuală sesizabilă în intenția unor factori de decizie din învățământul românesc de a reduce numărul de ore la disciplinele umaniste și la științele sociale. E adevărat că, actualmente, digitizarea devine tot mai mult o metodă universală de viață și un mod de a acționa în toate domeniile, dar este tot atât de adevărat că omul modern nu poate trăi și acționa în viață fără cunoștințe lingvistice, istorice, geografice, etnografice, filozofice, etice etc. Îngrijorați, pe bună dreptate, de importanța tot mai scăzută pe care o capătă educația, membrii Biroului Prezidiului Academiei Române lansează un semnal de alarmă spunând: ,,Dimensiunea istorică a existenței noastre individuale și de grup rămâne esențială. Nu putem transforma conștiința socială în tabula rasa – ștergând întreaga experiență de viață a omenirii – ca să construim noi identități iluzorii. Europa unită are șanse să existe în continuare și să se fortifice nu prin încercările de destrămare a identităților etnice, ci prin făurirea unui concert al națiunilor libere și dornice să trăiască împreună" [2, p.6]. Se înțelege de aici că evoluția spirituală a popoarelor din Europa de azi – inclusiv cea a românilor, firește – nu poate fi cunoscută fără studierea temeinică și sistematică a valorilor culturale, a specificului identitar. Atât valorile culturale, cât și celelalte elemente ce țin de educația identitară, trebuie încadrate în contextul cultural universal doar prin educația școlară realizată la disciplinele specifice. În aceeași ordine de idei, amintim că o altă condiție *sine-qua-non* a realizării dinamicilor identitare o constituie siguranța socioafectivă a elevilor, continuitatea logică și diacronică a noțiunilor însușite. La rândul său, academicianul Ioan Aurel Pop, referindu-se la rolul culturii în educația tinerilor, consideră că la această vârstă, se pot desprinde valori ale culturii, ,, Dacă vom stăpâni cultura generală – se spune în eseul *Cultura română – cultură europeană* – atunci nu vom fi stăpâniți de instincte primare și de spirit gregar, ci de valori

morale, de virtuți ale cunoașterii și de încredere în binele și în viitorul omenirii. Iar amăgirea si manipularea opiniei publice vor devenii mult mai dificile” [3, p.15].

În concluzie, istoria și cultura, dar și religia, limba și literatura aduc un aport major în componenta axiologică a elevilor de liceu și, implicit, în formarea sferei valorice a personalității.

Referințe:

1. CUCOȘ, C. *Pedagogie și axiologie*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A, 1996. 160 p.
2. XXX Punctul de vedere al Academiei Române privind unele aspecte ale învățământului preuniversitar din România. În: *Contemporanul. Ideea europeană*, anul XXXI, 2020, nr.1, ianuarie 2020*,* pp. 6-7.
3. POP, Ioan-Aurel. Cultura română – cultura europeană. În: *Contemporanul. Ideea europeană,* anul XXXI, februarie 2020, nr. 2. 15 p.